

ราคาน้ำมันจะสูงอย่างไร?

วารสาร
ลายกศ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต VAKORON@DPU.AC.TH

การที่น้ำมันราคาบาร์เรลละ 50 เหรียญสหรัฐ และมีคนบอกว่าจะขึ้นไปถึง 105 เหรียญสหรัฐ ทำให้เกิดความสงสัยว่า มันจะสูงการแบบนี้หรือไม่ นิตยสาร News week เมื่อเร็วๆ นี้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจ

ในแต่ละวันโลกบริโภคน้ำมันดิบ 84 ล้านบาร์เรล(1 บาร์เรล = 159 ลิตร) หนึ่งในสี่หรือ 21 ล้านบาร์เรลบริโภคโดยคนอเมริกัน รองลงมาคือ จีน 6.4 ล้านบาร์เรล (ไทยประมาณ 7-8 แสนบาร์เรล)

สิ่งที่กดดันให้น้ำมันดิบมีราคาสูงขึ้นก็คือความต้องการบริโภคน้ำมันของจีน มีประมาณการว่าเมื่อถึงปี 2020 จีนจะบริโภคน้ำมันมากกว่าเดิมหนึ่งเท่าตัว(วันละ 12.8 ล้านบาร์เรล) โดยจะนำเข้าเกือบทั้งหมด(เนื่องจากจีนผลิตน้ำมันดิบปริมาณอยู่คงเดิมที่ประมาณวันละ 3.5 ล้านบาร์เรล) ดังนั้น ปริมาณความต้องการจึงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากวันละ 6.4 ถึง 12.8 ล้านบาร์เรล(ถ้าหักลบที่ผลิตได้เองไป 3.5 ล้านบาร์เรล ก็จะเพิ่มขึ้นจาก 2.9 ถึง 9.3 ล้านบาร์เรล)

ไม่มีใครรู้ว่าความต้องการน้ำมันที่เพิ่มขึ้นของจีนรวมกับของประเทศกำลังพัฒนาและอินเดียแล้วจะเป็นเท่าใด และประเทศเหล่านี้จะผลิตขึ้นได้อีกมากเท่าใด แต่ที่พอแน่นอนก็คือจะมีผลสุทธิเป็นความต้องการน้ำมันดิบที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ต่อวัน

ในสมัยก่อนปี 1974 สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่สุดของโลก สัพพลายของน้ำมันมีเหลือเฟือสามารถควบคุมราคาน้ำมันของตนเองให้มีเสถียรภาพได้โดยใช้ปริมาณสำรองเพื่อความมั่นคง (security reserve) หรือส่วนแตกต่างระหว่างที่ผลิตกับที่ขายเป็นเครื่องมือในปี 1971 สหรัฐอเมริกาผลิตน้ำมันอย่างเต็มที่ กำลัง เพื่อสนองตอบความต้องการที่พุ่งสูงขึ้นพลินจนส่วนสำรองนี้หายไป เมื่อ OPEC

รวมตัวกันได้และผลักดันราคาน้ำมันให้สูงขึ้นได้สำเร็จ ราคาน้ำมันตลาดโลกก็สูงขึ้นอย่างสำคัญ(จาก 2 เป็น 20-30 เหรียญสหรัฐ) สหรัฐอเมริกาไม่อาจทำอะไรได้ และนี่คือจุดเปลี่ยนสำคัญของการการณ์ราคาน้ำมันโลก

เหตุการณ์ขาดปริมาณน้ำมันสำรองกำลังกลับมาอีกครั้ง และมีส่วนทำให้ราคาน้ำมันในโลกรุ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระหว่าง 1991-1999 ความต้องการน้ำมันของโลกต่อปีสูงขึ้นประมาณ 1 ล้านบาร์เรลต่อวัน แต่जूง ในปี 2004 อย่างไม่คาดคิดมาก่อน ความต้องการนี้ก็โดดเด่นเพิ่มขึ้นวันละ 2.7 ล้านบาร์เรลต่อวัน(หนึ่งในสามของการเพิ่มนี้มาจากจีน ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดแคลนไฟฟ้า)

แต่ดั้งเดิมโรงผลิตไฟฟ้าจีนใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงกันแทบทั้งหมด แต่กระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้ขาดความแน่นอนเพราะมีปัญหาเรื่องวัตถุดิบ เมื่อความต้องการไฟฟ้าเพิ่มขึ้น แต่ละโรงงานก็ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเองโดยใช้น้ำมันดีเซลที่นำเข้าเป็นเชื้อเพลิงแทนถ่านหินจนบริโภคน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นมากมาย อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อไปจีนอาจปรับการใช้วัตถุดิบได้โดยแก้ไขปัญหาการขนส่งถ่านหิน แต่ความต้องการไฟฟ้าก็เพิ่มขึ้นไม่หยุดยั้งจนต้องใช้เชื้อเพลิงทั้งสองชนิดเพื่อผลิตไฟฟ้าให้ได้เพียงพอ

ความต้องการน้ำมันมิได้มาจากโรงผลิตไฟฟ้าเท่านั้น หากมาจากรถยนต์และรถบรรทุกจำนวน 20 ล้านคัน และคาดว่าในปี 2020 จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 120 ล้านคัน(ในปี 2001 ตัวเลขเดียวกันของสหรัฐอเมริกาคือ 230 ล้านคัน)

การเพิ่มขึ้นของความต้องการน้ำมันทำให้การบริโภคเกือบพอดีกับการผลิตจนมีปริมาณสำรองเหลือในแต่ละวันน้อยมาก(หลังสำรองของโลกมีเพียง 1.5 ล้านบาร์เรลต่อวัน ซึ่งต่ำสุดในรอบ 80 ปี) การที่ราคาพุ่งสูงขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ก็เชื่อว่าเป็นเพราะแย่งกันซื้อเนื่องจากหวาดหวั่นว่าหากเกิดการก่อการร้าย สงคราม อากาศผันผวน หรือความปั่นป่วนใดในโลกขึ้นแล้ว จะไม่มีน้ำมันให้ซื้อ

โดยปกติราคาที่สูงขึ้นจะมีผลทำให้การบริโภคลดลง และจงใจให้มีการผลิตเพิ่มขึ้น แต่ในกรณีนี้มิได้เป็นไปดังคาดเพราะสองสาเหตุ

หนึ่ง ในประเทศร่ำรวยดังเช่น สหรัฐอเมริกาถึงแม้ว่าน้ำมันจะมีราคาสูงขึ้น แต่รายได้ที่เพิ่มขึ้นก็ทำให้สามารถซื้อหามาใช้ได้อย่างไม่หวาดหวั่น(ถึงแม้ราคาสูงขึ้นแต่ความต้องการใช้น้ำมันของคนอเมริกากลับเพิ่มขึ้นร้อยละ 2 เมื่อเทียบกับปีก่อน)

สอง บริษัทน้ำมันใหญ่ดูไม่ปรารถนาจะหาแหล่งน้ำมันใหม่ๆ การศึกษาของ Credit Suisse First Boston พบว่าบริษัทเหล่านี้เพิ่มปริมาณสำรองน้ำมันที่พร้อมไปด้วยการซื้อจากบริษัทอื่น(ในปี 1990 บริษัทน้ำมันใหญ่ทดแทนสองในสามของน้ำมันสำรองที่ลดหายไปด้วยการหาจากแหล่งค้นพบใหม่)

สาเหตุที่ไม่แสวงหาน้ำมันจากแหล่งใหม่โดยบริษัทเอกชนก็เพราะมีต้นทุนสูงในการจ่ายค่าภาคหลวง และค่าขุดเจาะ และเสี่ยงต่อการขาดทุน(ปริมาณสำรองถึงร้อยละ 72 เป็นของบริษัทน้ำมันที่รัฐเป็นเจ้าของ)

กล่าวโดยสรุปก็คือราคาน้ำมันอาจไปทางไหนก็ได้ในระยะสั้น ถ้าการตื่นตระหนกอันเกิดจากความกลัวการก่อการร้าย สงคราม อากาศผันผวน ฯลฯ หายไปเพราะเหตุการณ์เหล่านี้ไม่เกิดขึ้นก็จะลดการแย่งซื้อจากตลาดที่มีปริมาณส่วนเกินอยู่น้อย ราคาน้ำมันก็มีโอกาสลดลงได้

อย่างไรก็ดี เมื่อดูทางโน้นระยะยาวแล้วราคาน้ำมันจะลดลงได้ยาก ทั้งนี้ เนื่องจากความต้องการน้ำมันของโลกเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ในขณะที่ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นน้อยกว่า ปริมาณสำรองการผลิตก็มีน้อย และมาจากชาติอาระเบียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงหมายความว่าจะมีการพึ่งพิงน้ำมันจากอ่าวเปอร์เซียมากขึ้น ภาวะเศรษฐกิจโลกแขวนไว้กับความไม่แน่นอนของราคาน้ำมัน

ประเทศผู้ผลิตน้ำมันอาจเข้มแข็งขึ้น ในขณะที่ประเทศผู้บริโภคอ่อนแอลงการแข่งขันระหว่างประเทศผู้บริโภคเพื่อที่จะได้มาซึ่งสัญญาซื้อน้ำมันระยะยาวจะแหลมคมขึ้น

คงจะไม่ผิดถ้ากล่าวว่ายาคของน้ำมัน
ราคาถูก(30-40 เหรียญต่อบาร์เรล) ได้
หมดลงแล้ว ต่อไปนี้อาจไม่เห็นน้ำมัน
เบนซินและดีเซลมีราคาต่ำกว่าลิตรละ 20
บาท

การที่น้ำมันมีราคาสูงขึ้น ไม่ใช่ว่าลงไป
เสียทั้งหมด มันจะผลักดันให้เกิดพลังงาน
ทดแทนที่มาจากแสงอาทิตย์ ไฮโดรเจน
แอลกอฮอล์ที่ผลิตจากอินทรีย์วัตถุ ฯลฯ ซึ่ง
ก่อนหน้านี้ยังมีราคาสูงอยู่โดยเปรียบเทียบกับ
ราคาน้ำมัน

เราน่าจะคิดว่าโอกาสที่มนุษย์จะได้ใช้
พลังงานที่สะอาดได้มาถึงแล้ว